

Κανόνας 12/Αποστολικός: «ἄδεκτος» ἢ «δεκτός»; μία φιλολογικο-κανονικὴ ἐρμηνευτικὴ ἀπόπειρα

Ἀγγελικῆς Γ. Τόκα*

Τὸ κείμενο τοῦ Κανόνα 12 τῶν «Ἀποστολικῶν Κανόνων» παραδίδεται στὴν ἔντυπη παράδοση μὲ δύο διαφορετικὲς γραφές μιᾶς λέξεως. Πρόκειται γιὰ τὴ λέξη ἄδεκτος ἢ κατ' ἄλλους γιὰ τὴ λέξη δεκτός. Τὸ κείμενο τοῦ κανόνα ἔχει ὡς ἑξῆς:

Εἴ τις κληρικός, ἢ λαϊκός, ἀφωρισμένος, ἦτοι ἄδεκτος/δεκτός, ἀπελθὼν ἐν ἐτέρᾳ πόλει, προσδεχθῇ ἄνευ γραμμάτων συστατικῶν, ἀφοριζέσθω καὶ ὁ δεξάμενος καὶ ὁ δεχθείς¹.

Ἀξίζει στὸ σημεῖο αὐτὸ νὰ ἐπισημανθεῖ ὅτι ὁ Ἀποστολικὸς Κανόνας 12 καὶ στὸ σύνολό τους οἱ 85 Ἀποστολικοὶ Κανόνες ἀποτελοῦν μέρος ἑνὸς εὐρύτερου ψευδωνύμου ἔργου τοῦ 4ου αἰ., ποὺ ἐπιγράφεται: *Ἀποστολικαὶ Διαταγαί*. Πιὸ συγκεκριμένα, ἀποτελοῦν τὸ 47ο κεφάλαιο τοῦ 8ου βιβλίου τῶν *Ἀποστολικῶν Διαταγῶν*, τὸ ὁποῖο χαρακτηρίζεται ἀπὸ ἀρειανικὸ ἢ ἡμιαρειανικὸ περιεχόμενον². Ἐν τούτοις, τὸ τμήμα μὲ τοὺς 85 Ἀποστολικοὺς Κανόνες ἔλαβε κανονικὴ ἰσχὺ ἀπὸ τὸν κανονιστικὸ καὶ ἐπικυρωτικὸ Κανόνα 2 τῆς Πενθέκτης Οἰκουμενικῆς Συνόδου

* Ἡ Ἀγγελικὴ Γ. Τόκα εἶναι κάτοχος MSc Κλασικῆς Φιλολογίας τῆς Φιλοσοφικῆς Σχολῆς τοῦ Ἀριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης.

1. Τὸ κείμενο προέρχεται ἀπὸ τὴν ἔκδοση τοῦ Γρηγορίου Δ. Παπαθωμᾶ (ἀρχιμ., νῦν Μητροπολίτου Περιστερίου), *Οἱ Ἱεροὶ Κανόνες τῆς Ἐκκλησίας (1ος-9ος αἰ.)*. Τὸ *Corpus Canonum* τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἀ' χιλιετίας ἀπὸ τὸν Νομοκάνονα τοῦ Ἱεροῦ Φωτίου (883), [Βιβλιοθήκη Ἑλλήνων Νομοκανόνων (BEN), ἀρ. 1], ἐκδ. Ἀποστολικῆς Διακονίας τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, Ἀθῆναι 2019, 754 σσ.

2. Βλ. Παῦλος Μενεβίσογλου, *Μητρ. Σουηδίας καὶ πάσης Σκανδιναβίας, Ἱστορικὴ εἰσαγωγὴ εἰς τοὺς Κανόνες τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας*, ἐκδ. Ἱ. Μητρόπολις Σουηδίας καὶ πάσης Σκανδιναβίας, Στοκχόλμη 1990, σσ. 101-124.

τῆς ἐν Τρούλλῳ (691), σφραγίζοντας ἐξ ἅπαντος τὸ ἀδιαμφισβήτητο κῦρος τους καὶ τὴν ἐντελῇ ἐνσωμάτωσή τους στὸ Σῶμα τῶν Ἱερῶν Κανόνων τῆς Ἐκκλησίας.

Ἡ διττογραφία αὐτὴ –ποὺ φαίνεται καὶ εἶναι ἀντικρουόμενη ὅσον ἀφορᾷ τὴ σημασία τῆς λέξεως– δὲν εἶναι πρωτοφανής. Ἀντιθέτως, συνέβαινε συχνὰ στὴν ἀντιγραφὴ χειρογράφων. Οἱ ἔντυπες ἐκδόσεις, κριτικὲς καὶ μὴ, ἀκολούθησαν εἴτε τὴ μία εἴτε τὴν ἄλλη ἐπιλογὴ. Πρέπει ἐπίσης νὰ σημειωθεῖ ἐδῶ ὅτι ἐνίοτε στὴν ἴδια ἔκδοση ὑπάρχει διαφορὰ μεταξὺ τοῦ ἐλληνικοῦ καὶ τοῦ λατινικοῦ κειμένου τοῦ συγκεκριμένου κανόνα³. Ἀνάλογες ἀσφαλῶς εἶναι καὶ οἱ μεταφράσεις τους στὶς σύγχρονες εὐρωπαϊκὲς γλώσσες.

Γιὰ νὰ διαφανεῖ πληρέστερα τὸ ὑπάρχον πρόβλημα καὶ γιὰ νὰ μὴν θεωρηθεῖ ὅτι ὑπῆρξε ἀπλῶς ἓνα τυπογραφικὸ παρόραμα, παρατίθενται χρονολογικῶς στὸν ἀκόλουθο πίνακα οἱ ἔντυπες ἐκδόσεις ποὺ εἴχαμε στὴ διάθεσή μας μὲ τὴν ἀντίστοιχη ἐπιλογὴ τους:

	ἄδεκτος	δεκτός
Προέλευση	Κείμενο – Μετάφραση	Κείμενο – Μετάφραση
α) Πηδάλιον ⁱ , 1800	ἀφωρισμένος, ἥτοι ἄδεκτος	
β) Funk ⁱⁱ , 1805		ἐλληνικὸ κείμενο: ἀφωρισμένος, ἥτοι δεκτός λατινικὸ κείμενο: segregatus vel communicans
γ) Bruns ⁱⁱⁱ , 1839	ἀφωρισμένος, ἥτοι ἄδεκτος	

i. Νικοδήμου Ἀγιορείτου, *Πηδάλιον τῆς νοητῆς νηὸς τῆς Μίας Ἀγίας Καθολικῆς καὶ Ἀποστολικῆς τῶν Ὁρθοδόξων Ἐκκλησίας*, ἥτοι ἅπαντες οἱ Ἱεροὶ καὶ Θεῖοι Κανόνες πρὸς κατάληψιν τῶν ἀπλουστέρων ἐρμηνευόμενοι παρὰ Ἀγαπίου Ἱερομονάχου καὶ Νικοδήμου Μοναχοῦ, [Λειψία 1800], ἐκδ. Μαρίας Β. Ρηγοπούλου, Θεσσαλονίκη 2016, σ. 14.

ii. F. X. Funk (ed.), *Didascalia et Constitutiones Apostolorum*, τόμ. 1ος, Libreria Ferdinandi Schoeningh, Paderbornae 1805, σσ. 566-567.

iii. Herm. Th. Bruns (ed.), *Canones Apostolorum et Conciliorum Saeculorum IV.V.VI.VII.*, pars prior, G. Reimeri, Berolini 1839, σ. 2.

3. Πρβλ. τὸ λατινικὸ κείμενο στὴν ἔκδοση τοῦ Joannou (βλ. τὸν παρακάτω πίνακα).

δ) Σύνταγμα ΠΠ ^{iv} , 1852	ἀφωρισμένος, ἤτοι ἄδεκτος	
ε) Lauchert ^v , 1896	ἀφωρισμένος, ἤτοι ἄδεκτος	
στ) Percival ^{vi} , 1900	ἀγγλική μετάφραση: <i>who is excommunicated, or not to be received</i>	
ζ) Benešević ^{vii} , 1906	ἀφωρισμένος, ἤτοι ἄδεκτος	
η) Ἀλιβιζάτος ^{viii} , 1923	ἀφωρισμένος, ἤτοι ἄδεκτος	
θ) Joannou ^{ix} , 1962	ἐλληνικὸ κείμενο: ἀφωρισμένος, ἤτοι ἄδεκτος γαλλικὴ μετάφραση: <i>excommunié ou exclu de l'église</i>	λατινικὸ κείμενο: <i>a communione suspensus seu communicans</i>
ι) Ἀκανθόπουλος ^x , 1985	ἀφωρισμένος, ἤτοι ἄδεκτος μετάφραση: ἀφορισμένος ἢ μὴ δεκτὸς ἀπὸ τὸν οἶκειο Ἀρχιερέα	
ια) SChr. ^{xi} , 1987		ἀφωρισμένος, ἤτοι δεκτὸς γαλλικὴ μετάφραση: <i>exclu ou admis</i>

iv. Γ. Α. Ράλλης – Μ. Ποτλῆς, *Σύνταγμα τῶν Θείων καὶ Ἱερῶν Κανόνων, τῶν τε ἀγίων καὶ πανευφήμων Ἀποστόλων καὶ τῶν Ἱερῶν Οἰκουμενικῶν καὶ Τοπικῶν Συνόδων καὶ τῶν κατὰ μέρος ἀγίων Πατέρων*, τόμ. 2ος, ἐκδ. Γρηγόρης (φωτοτ. ἀν.τ.), Ἀθήνα 1992, σ. 15.

v. Fr. Lauchert (hrs.), *Die Kanones der wichtigsten Altkirchlichen Concilien nebst den Apostolischen Kanones*, Akademische Verlagsbuchhandlung von J. C. B. Mohr, Freiburg und Leipzig 1896, σ. 2.

vi. H. R. Percival (ed.), *The Seven Ecumenical Councils of the undivided Church. Their Canons and Dogmatic decrees, together with the Canons of all the Local Synods which have received Ecumenical Acceptance*, James Parker & Co., Oxford 1900, σ. 594.

vii. V. N. Benešević, *Syntagma XIV Titulorum sine scholiis secundum versionem palaeo-slovenicam, adjecto textu graeco e vetustissimis codicibus manuscriptis exarato, tomus primus*, Typis Academiae Scientiarum Imperialis Petropolitanae, Petropoli 1906, σσ. 64.

viii. Ἀμ. Ἀλιβιζάτος, *Οἱ Ἱεροὶ Κανόνες*, ἐκδ. Ἀποστολικὴ Διακονία, Ἀθήνα (1923, 1949), 1997, σ. 175.

ix. P.-P. Joannou, *Discipline générale antique (IVe-IXe siècles). Les Canons des Synodes Particuliers, édition critique du texte grec, version latine et traduction française*, [Pontificia Commissione per la Redazione del Codice di Diritto Canonico Orientale], Fonti, fascicolo IX, τόμ. I.2, Tipografia Italo-Orientale «S. Nilo», Grottaferrata (Roma) 1962, σ. 13.

x. Πρ. Ἰω. Ἀκανθόπουλος, *Κώδικας Ἱερῶν Κανόνων καὶ Ἐκκλησιαστικῶν Νόμων*, ἐκδ. Ἀφοὶ Κυριακίδη, Θεσσαλονίκη 1995, σσ. 22-23.

xi. M. Metzger, *Les Constitutions Apostoliques*, τόμ. 3ος, [SChr 336], Les Éditions du Cerf, Paris 1987, σσ. 278-279.

ιβ) Μερετάκης ^{xii} , 1993		ἀφωρισμένος, ἤτοι δεκτός μετάφραση: ἀφορισμένος, ἤτοι δεκτός
ιγ) Φειδᾶς ^{xiii} , 1998	ἀφωρισμένος, ἤτοι ἄδεκτος	
ιδ) N.B ^{xiv} , 2015	ἀφωρισμένος, ἤτοι ἄδεκτος γαλλικὴ μετάφραση: <i>exclu de la communion</i>	
ιε) Perşa ^{xv} , 2018	ἀφωρισμένος, ἤτοι ἄδεκτος ρουμανικὴ μετάφραση: <i>afurisit, adică neadmis [la comunione]</i>	

xii. Π. Παπαευαγγέλου, «Ἀποστολικοὶ Κανόνες» στό: Ἀποστολικοὶ Πατέρες 1, Ἄπαντα τὰ ἔργα, ἐκδ. Ἐ. Μερετάκη, Θεσσαλονίκη 1993, σσ. 478-479.

xiii. Βλ. Ἰω. Φειδᾶς, *Τεροὶ Κανόνες καὶ Καταστατικὴ Νομοθεσία τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος*, Ἀθῆναι 1998, σ. 191.

xiv. Γρηγόριος Δ. Παπαθωμᾶς (ἀρχιμ., νῦν Μητρ. Περιστερίου), *Τὸ Corpus Canonum τῆς Ἐκκλησίας (1ος-9ος αἰ.)*. *Τὸ κείμενο τῶν Ἐκκλησιαστικῶν Ἱερῶν Κανόνων/Le Corpus Canonum de l'Église (1er-9e siècles)*. *Le Texte des Saints canons ecclésiastiques*, [Νομοκανονικὴ Βιβλιοθήκη, ἀρ. 30], ἐκδ. Ἐπέκταση, Θεσσαλονίκη-Κατερίνη 2015, σσ. 160-161.

xv. R. Perşa, *Canoanele Bisericii Ortodoxe. Canoanele Apostolice și Canoanele Sinoadelor Ecumenice*, τόμ. I, ed. Basilica, București 2018, σσ. 108-109.

Ὅφείλουμε κατ' ἀρχὰς νὰ ξεκινήσουμε ἀπὸ τὴ σημασία τῶν δύο ἀντιφατικῶν λέξεων ποὺ ἐκ πρώτης ὄψεως καθιστοῦν τὸ περιεχόμενο τοῦ Κανόνα ἀντικρουόμενο, ἀντιφάσκον με ἄλλα λόγια ἢ ἐπιλογὴ τῆς μιᾶς λέξης νὰ ἀναιρεῖ τὸ περιεχόμενο τῆς ἄλλης καὶ κατὰ συνέπεια τὸ περιεχόμενο τοῦ ἴδιου τοῦ κανόνα. Σύμφωνα λοιπὸν με τὰ λεξικά⁴, ἡ λέξη ἄδεκτος, ἐτυμολογούμενη ἀπὸ τὸ στερητικὸ πρόθημα α- καὶ τὸ ρ. δέχομαι⁵, σημαίνει αὐτὸν ποὺ δὲν δέχεται/ἀποδέχεται κάτι ἢ αὐτὸν ποὺ δὲν ἐπιδέχεται κάτι, τὸν ἀνίκανο. Ἐπὶ παραδείγματι, «ζῶα ἄδεκτα εὐδαιμονίας», ὅπως γράφει ὁ Στοβαῖος⁶. Ὁ Πλούταρχος ἐπίσης σημειώνει: «τὴν θατέρου φύσιν, οὐκ ἄδεκτον οὕσαν ἀλλὰ καὶ φίλην

4. Ἐνδεικτικὰ μόνον ἀναφέρουμε τό: Fr. Montanari, *Σύγχρονο Λεξικὸ τῆς Ἀρχαίας Ἑλληνικῆς Γλώσσας*, ἐκδ. Δ. Παπαδῆμα, Ἀθήνα 2016, 2.442 σσ., καθὼς καὶ τὰ ψηφιοποιημένα λεξικά στὴν ἠλεκτρονικὴ ἰστοσελίδα: https://lsj.gr/wiki/Main_Page.

5. Πιὸ συγκεκριμένα, ἀπὸ τὸ θέμα «δεκ-» τοῦ ἀρχαιοελληνικοῦ ρήματος δέχομαι ἢ δέχομαι.

6. Th. Gaisford, *Ἰωάννου Στοβαίου Ἀνθολόγιον*, vol. III, Kuehniano, Lipsiae 1824, σ. 295.

μεταβολῆς»⁷. Ὅσον ἀφορᾷ τὴ λέξη δεκτός, σημαίνει τὸν δεκτό, τὸν ἀποδεκτὸ ἢ τὸν παραδεκτό⁸, αὐτὸν δηλαδὴ ποὺ μπορεῖ ἢ πρέπει κάποιος νὰ δεχθεῖ ἢ τὸν δέχεται, τὸν εὐπρόσδεκτο⁹, τὸν ἐπιδεκτικό¹⁰.

Εἶναι ἐπίσης γνωστὸ ὅτι τὸ ἀχώριστο προθηματικὸ φωνῆεν α- δηλώνει¹¹, μεταξὺ ἄλλων, τὴν ἀπουσία, τὴν ἔλλειψη, τὴ στέρηση, τὸ ἀντίθετο δηλαδὴ ἀπὸ αὐτὸ ποὺ ἐκφράζει ἡ πρωτότυπη λέξη· π.χ. ἄκακος≠κακός κ.ἄ. Τὸ ἴδιο ἰσχύει ἐν προκειμένῳ καὶ στὴν περίπτωση τῶν λεγόμενων ρηματικῶν ἐπιθέτων¹² σέ -τος: ἄλυστος≠λυτός, ἀδύνατος≠δυνατός, ἄτρωτος≠τρωτός, ἄρρόητος≠ρήτός, ἀπρόσιτος≠προσιτός κ.λπ. Εἶναι ἐξ ἄλλου γνωστὸ ἀπὸ τὴ γραμματικὴ¹³ ὅτι δύο λέξεις μὲ ἀντίθετες σημασίες συνιστοῦν μία ἀντιθετικὴ σχέση, ἓνα ζευγὸς ἀντίθετων λέξεων, καὶ ὀνομάζονται ἀντίθετες, καὶ μάλιστα τὰ δύο αὐτὰ ἀντίθετα χαρακτηρίζονται δυαδικά¹⁴.

7. Πλουτ. *Περὶ τῆς ἐν Τιμαίῳ ψυχογονίας* [Πηγή: <http://www.perseus.tufts.edu/hopper/text?doc=Perseus%3Atext%3A2008.01.0385%3Asection%3D25>].

8. Πρβλ.: Λουκ. 4, 24: «οὐδεὶς προφήτης δεκτός ἐστιν ἐν τῇ πατρίδι αὐτοῦ» (μετάφρ.: «κανεὶς προφήτης δὲν εἶναι παραδεκτός στὴν πατρίδα του», στό: Κ. Σιαμάκης, *Βίβλος 2, Καινὴ Διαθήκη – Μετάφρασις*, ἐκδ. Δόναξ, Θεσσαλονίκη 2020, σ. 1093). Ἐπίσης, πβ.: Λευίτ. 17, 4: «ποιῆσαι αὐτὸ εἰς ὀλοκαύτωμα ἢ σωτήριον Κυρίῳ δεκτὸν εἰς ὁσμὴν εὐωδίας», (μετάφρ.: «νὰ τὸ θυσιάσει ἐκεῖ ὡς ὀλοκαύτωμα ἢ ὡς θυσία ὑπὲρ σωτηρίας, παραδεκτὴ στὸν Κύριο ὡς ὁσμὴ εὐωδίας», στό: Κ. Σιαμάκης, *Βίβλος 2, ὁ.π.*, σ. 121).

9. Πρβλ.: Ἐξ. 28, 34: «καὶ ἔσται ἐπὶ τοῦ μετώπου Ἀαρὼν διαπαντός, δεκτὸν αὐτοῖς ἐναντι Κυρίου» (μετάφρ.: «πρέπει νὰ βρίσκεται διαρκῶς στὸ μέτωπο τοῦ Ἀαρὼν, γιὰ νὰ γίνονται εὐνοϊκὰ δεκτὰ ἐνώπιον τοῦ Κυρίου οἱ προσφορὰς τοῦ λαοῦ», στό: Ἡ Παλαιὰ Διαθήκη. Μὲ σύντομη ἐρμηνεία, τ. Α', ἐκδ. Ὁ Σωτήρ, Ἀθήνα 2023, σ. 226).

10. «μνηστεία οὐπω δεκτὴ γάμου» λέει ὁ Κ. Ἀρμενόπουλος στό: Κ. Πιτσάκης (ἐκδ.), *Κωνσταντίνου Ἀρμενοπούλου Πρόχειρον Νόμων ἢ Ἐξάβιβλος*, ἐκδ. Δωδώνη, Ἀθήνα 1971, σ. 260.

11. Βλ. ἐνδεικτικὰ στό: https://www.greek-language.gr/digitalResources/ancient_greek/tools/liddel-scott/search.html?lq=%CE%B1-&exact=true.

12. Ἐπίθετα δηλαδὴ ποὺ προέρχονται ἀπὸ ρήματα μὲ τὴν κατάληξη -τός μὲ ἐνεργητικὴ ἢ παθητικὴ σημασία: ἀβασάνιστος (<α+βασανίζω) κ.λπ. Βλ. ἐνδεικτικὰ στό: https://www.greek-language.gr/greekLang/ancient_greek/tools/composition/page_048.html.

13. Βλ. ἐνδεικτικὰ στό: Σ. Χατζησαββίδης – Ἀθανασία Χατζησαββίδου, *Γραμματικὴ Νέας Ἑλληνικῆς Γλώσσας*, Ἰνστιτούτο Τεχνολογίας Ὑπολογιστῶν καὶ Ἐκδόσεων «Διόφαντος», Ἀθήνα 2013, σ. 163.

14. Βλ. Σ. Χατζησαββίδης – Ἀθανασία Χατζησαββίδου, *Γραμματικὴ... ὁ.π.* Στὴν περίπτωση αὐτῆς τῆς ἀσυμβατότητας μὲ τὴν ἀπόλυτη ἀντίθεση, ὅπου ὅταν ἰσχύει τὸ ἓνα σκέλος τῆς ἀντίθεσης δὲν μπορεῖ νὰ ἰσχύσει τὸ ἄλλο, τὸ ζευγὸς τῶν λέξεων κατατάσσεται στὰ συμπληρωματικὰ ἀντίθετα: https://www.greek-language.gr/digitalResources/modern_greek/tools/lexica/glossology_edu/iframe.html?id=90&heading=2.

ὅταν μεταξύ τους δὲν ὑφίσταται καμμία ἐνδιάμεση¹⁵ κατάσταση, ὅταν δηλαδή κάποιος ἢ κάτι μπορεῖ νὰ εἶναι ἀναγκαστικά ἢ τὸ ἕνα ἢ τὸ ἄλλο, ὅπως γιὰ παράδειγμα συμβαίνει μὲ τὶς λέξεις «ἐλεύθερος-σκλαβωμένος», «ζωντανός-νεκρός» κ.λπ. Μὲ βάση τὰ παραπάνω, οἱ δύο λέξεις ἄδεκτος-δεκτός εἶναι ἀντίθετες, δηλαδή ἀντώνυμες καὶ σὲ καμμία περίπτωση συνώνυμες, καὶ ὡς ἐκ τούτου δὲν εἶναι δυνατόν νὰ ἀντικαταστήσει ἡ μιὰ τὴν ἄλλη.

Ὅσον ἀφορᾷ τὴ σημασία τῶν δύο λέξεων μέσα σὲ ἕνα κανονικὸ¹⁶ κειμενικὸ περιβάλλον, εἶναι προφανὲς ὅτι ἡ λέξη ἀποκτᾷ ἕνα εἰδικὸ περιεχόμενο καὶ λειτουργεῖ ὡς *terminus technicus*, ὡς εἰδικὸς τεχνικὸς ὅρος μὲ εὐρεῖα ἔννοια. Ἔτσι, ὅπως θὰ διαφανεῖ παρακάτω μὲ τὴν παράθεση τῶν κανονικῶν χωρίων, ἡ λέξη ἄδεκτος σημαίνει¹⁷ γενικῶς τὸν μὴ ἀποδεκτὸ στὴ ζωὴ τῆς Ἐκκλησίας. Εἶναι δηλαδή ἐκεῖνος ποὺ δὲν γίνεται δεκτός/ἀποδεκτός στὴ θεία κοινωνία ἐξ αἰτίας τῆς διάπραξης σφαλμάτων, ἐκεῖνος δηλαδή ποὺ κατακρίνεται λόγῳ τῆς τέλεσης παραπτωμάτων καὶ γι' αὐτὸ παιδευτικὰ ὁδηγήθηκε στὴν ἀ-κοινωνιακὴ¹⁸ κατάσταση, ἐκεῖνος τοῦ ὁποῖου ποικίλες ἀστοχίες-ἁμαρτίες, σοβαρότερες ἢ ἐλαφρύτερες, καθιστοῦν ἀδύνατη τὴν πλήρη συσσωμάτωσή του στὴν Ἐκκλησία. Εἶναι ἀκόμη ἐκεῖνος ὁ ὁποῖος δὲν δύναται νὰ ἐνταχθεῖ στὸ τάγμα τοῦ κλήρου ἐξ αἰτίας ἐνὸς κανονικοῦ κωλύματος, ἀκριβῶς γιατί δὲν εἶναι ἀκώλυτος¹⁹. Ἀντιθέτως, ἡ λέξη δεκτός σημαίνει ἐκεῖνον ποὺ δὲν εἶναι πλέον ἄδεκτος. Δηλώνει τὸν πιστό, ὁ ὁποῖος μετὰ ἀπὸ μετάνοια μπορεῖ νὰ συμμετάσχει στὴ μυστηριακὴ ζωὴ τῆς Ἐκκλησίας. Ἐπομένως, στὴ ζωὴ καὶ στὴν πορεία τῆς Ἐκκλησίας κατὰ τοὺς πρώτους αἰῶνες, προηγεῖται ἡ λέξη ἄδεκτος ὡς πρὸς τὸν χαρακτηρισμὸ ἐνὸς χριστιανοῦ καὶ ἔπεται ἡ λέξη δεκτός. Ἐπίσης, στὴν περίπτωση τοῦ πρὸς χειροτονίαν λαϊκοῦ,

15. Ὅπως εἶναι π.χ. τὰ λεγόμενα κλιμακωτὰ ζεύγη ἀντίθετων λέξεων κρύος#ζεστός, ἀλλὰ μὲ τὴν παρεμβολὴ ἐνδιάμεσης κατάστασης τῶν ἐπιθέτων: χλιαρός, δροσερός κ.ο.κ.

16. Ὡς κανονικὸ κειμενικὸ περιβάλλον νοεῖται ὅλο τὸ Σῶμα τῶν Ἱερῶν Κανόνων τῆς Ἐκκλησίας, τὸ *Corpus Canonum* τῆς Ἐκκλησίας.

17. Βλ. Ἐπίσκοπος Γρηγόριος Δ. Παπαθωμᾶς (Μητρ. Περιστερίου), *Κανονικὸ Δί-καιο. Εἰσαγωγή στὴν Κανονικὴ Οἰκονομία. Προθεωρία τῆς Κανονικῆς Πράξεως*, [Νομοκανονικὰ Ἀνάλεκτα 16], ἐκδ. Γρηγόρη, Ἀθήνα 2024, σ. 504.

18. «Στὰ πρόσφατα χρόνια καθιερώθηκε νὰ λέγεται “ἀκοινωνησία”»: Βλ. Γρηγόριος Δ. Παπαθωμᾶς, ὁ.π., σ.ν. «Βαθμίδες μετάνοιας», σσ. 539-540.

19. Βλ. Γρηγόριος Δ. Παπαθωμᾶς, ὁ.π., σ.ν., σσ. 515-516.

ή λέξη δεκτός στην κειμενική της συνάφεια προϋποθέτει ότι ο λαϊκός υπῆρξε προηγουμένως ἄδεκτος καὶ στή συνέχεια –ὕπο προϋποθέσεις πού δηλώνονται²⁰ σαφῶς– μπορεί νά γίνει δεκτός στην ἱερωσύνη.

Πιὸ συγκεκριμένα, ἡ λέξη ἄδεκτος ἀπαντᾷ δύο (2) φορὲς²¹ στὸ *Corpus Canonum*: ἡ πρώτη εἶναι στὸν Κ12/Αποστ. καὶ ἡ δεύτερη εἶναι στὸν Κ81 τοῦ Μ. Βασιλείου. Στὸν τελευταῖο αὐτὸν κανόνα (Κ81/Βασ.) ἡ λέξη ἄδεκτος ἀποκτᾷ μία πολὺ συγκεκριμένη σημασιολογικὴ πτυχή, διότι γίνεται ἀναφορὰ στὰ στάδια τῆς μετάνοιας²², στὴν κλίμακα πού καλεῖται νὰ ἀνέλθει ὁ πιστός, προκειμένου νὰ ἐνταχθεῖ καὶ πάλι ἐξ ὁλοκλήρου στὸ ἐκκλησιακὸ σῶμα καὶ νὰ συν-κοινωνήσει τῶν ἀχράντων μυστηρίων. Ἐν προκειμένῳ, οἱ ἄδεκτοι τοῦ Κ81/Βασ. εἶναι οἱ προσκλαίοντες –τοὺς ὁποίους συναντοῦμε καὶ σὲ ἄλλους κανόνες²³–, οἱ ὁποῖοι, ὡς μετανοοῦντες, δέχθηκαν τὸ ἐπιτίμιο τῆς συνήθως μακρόχρονης προσκλαύσεως, στέκονταν ἔξω ἀπὸ τὸν ναὸ καί, ἐξομολογούμενοι τὰ σφάλματά τους, ζητοῦσαν ἀπὸ τοὺς πιστοὺς πού εἰσέρχονταν στὴν ἐκκλησίαν νὰ προσευχηθοῦν γι’ αὐτούς. Εἶναι χαρακτηριστικὸ ὅτι αὐτὰ τὰ στάδια τῆς μετάνοιας ἀτόνησαν ὡς κανονικὴ πρακτικὴ μετὰ τὸν 40 αἰῶνα²⁴ καὶ δὲν ἀπαντοῦν στοὺς μεταγενέστερους κανόνες.

Ἡ λέξη δεκτός ἀπαντᾷ συνολικὰ 16 φορὲς στὸ *Corpus Canonum* καὶ οἱ 11 ἐντοπίζονται σὲ κανόνες τοῦ Μ. Βασιλείου²⁵. Ἐπίσης, ἀπαντᾷ

20. Πρβλ. Κ14/Βασ.: «... ἐὰν καταδέξῃται τὸ ἄδικον κέρδος εἰς πτωχοὺς ἀναλῶσαι καὶ τοῦ λοιποῦ τοῦ νοσήματος τῆς φιλοχρηματίας ἀπαλλαγῇ...».

21. Βλ. καὶ Παῦλος Μενεβίσογλου, Μητρ. Σουηδίας καὶ πάσης Σκανδιναβίας, *Λεξικὸν τῶν Ἱερῶν Κανόνων*, [Νομοκανονικὴ Βιβλιοθήκη, ἀρ. 28], ἐκδ. Ἐπέκταση, Θεσσαλονίκη-Κατερίνη 2013, σ.ν.

22. Τὰ στάδια τῆς μετάνοιας εἶναι τέσσερα: ἡ πρόσκλαυση, ἡ ἀκρόαση, ἡ ὑπόπτωσις καὶ ἡ σύστασις. Βλ. περαιτέρω Γρηγόριος Δ. Παπαθωμᾶς, ὁ.π., σ.ν. «Μετάνοια», σ. 592-593. Χαρακτηριστικὸ παράδειγμα αὐτῶν τῶν σταδίων ἢ βαθμίδων μετάνοιας βρίσκεται στὸν Κ58/Βασ.: «ἐν τέσσαρσι μὲν ἔτεσι προσκλαίων ἔσται, ἐν πέντε δὲ ἀκροώμενος, ἐν τέσσαρσι ὑποπίπτων, ἐν δυὶ συνεστῶς ἄνευ κοινωνίας».

23. Βλ. ἐνδεικτικά: Κ58, 59, 64/Βασ.

24. Βλ. Γρηγόριος Δ. Παπαθωμᾶς, ὁ.π., σ.ν. «Μετάνοια», σ. 592.

25. Ἐνδεικτικὰ παρατίθενται ἐδῶ μερικὰ ἀπὸ τὰ συγκεκριμένα χωρία (βλ. ἐπίσης στὸ Παράρτημα): α) Κ 1/Βασ.: «ἐπειδὴ δὲ ὅλως ἔδοξε τισι ... δεχθῆναι αὐτῶν τὸ βάπτισμα, ἔστω δεκτός». β) Κ 14/Βασ.: «δεκτός ἐστίν εἰς ἱερωσύνην». γ) Κ 17/Βασ. (2): «εἰ δεκτός ἐστίν εἰς τὸν κληρὸν» καὶ «Ἔστιν οὖν δεκτός ὁ ἀνὴρ ἐκεῖνος». δ) Κ 82/Βασ. (2): «οὕτω δεκτοὶ γενέσθωσαν εἰς τὴν κοινωνίαν» καὶ «οὕτω δεκτοὶ ἔστωσαν τῇ τοῦ ἀγαθοῦ κοινωνίᾳ».

ἅπαξ στοὺς Κ1/Κυπρ. καὶ Κ2/Πέτρ., καθὼς καὶ ἅπαξ στὸν Κ16/Α', καὶ δύο (2) φορὲς στὸν Κ6/Β'. Ἐὰν ἐξαιρέσει κανεὶς τὶς περιπτώσεις τῶν δύο πατερικῶν λεγόμενων κανόνων, τὸν Κ2/Πέτρ., ὅπου ἡ λέξη δεκτός ἀποτελεῖ μέρος βιβλικῶν χωρίων²⁶ ποὺ παρατίθενται στὸ κείμενο τοῦ συγκεκριμένου κανόνα, καὶ τὸν Κ1/Κυπρ., ὅπου ἡ λέξη δεκτός ἔχει περισσότερο τὴν ἔννοια τοῦ «εὐπρόσδεκτου-εὐάρεστου»²⁷, σὲ ὅλους τοὺς ὑπόλοιπους κανόνες ἡ λέξη δεκτός ἀποτελεῖ μέρος ἐνὸς ρηματικοῦ συνόλου, ἐπέχοντας θέση κατηγορουμένου, καὶ ἀναφέρεται σὲ πιστοὺς, κληρικοὺς ἢ λαϊκοὺς, ποὺ εἴτε ὡς μετανοήσαντες καὶ ἀπαλλαγμένοι ἀπὸ κάποιο προηγούμενο κώλυμα²⁸ εἴτε μετὰ τὴν ἐπιβολὴ ἐπιτιμίου μποροῦν νὰ μετάσχουν στὴ θεία κοινωνία.

Δέον στὸ σημεῖο αὐτὸ νὰ ἀναφερθεῖ ὅτι στὸν Κ6/Β' ἡ λέξη δεκτός, ὅπως εἰπώθηκε παραπάνω, ἀπαντᾷ δύο (2) φορὲς, ἀλλὰ καὶ τὶς δύο βρίσκεται συνοδευμένη ἀπὸ τὸ ἀρνητικὸ μόριο μὴ, μέσα δηλαδὴ στὸ πλαίσιο ἀποφατικῆς διατύπωσης ποὺ ἰσοδυναμεῖ μὲ τὸ ἄδεκτος. Στὴν προκειμένη περίπτωσι, ὁ κανόνας δὲν ἐστιάζει ἀπλῶς στὴν ἐπαγωγικὴ σχέση:

παράπτωμα → ἄδεκτος → ἐπιτίμιο-μετάνοια → κοινωνία
ἀλλὰ ἀναφέρεται στὴ συνέπειά ποὺ ἀπορρέει ἀπὸ τὴν κατάσταση καὶ τὸν χρόνο ποὺ κάποιος εἶναι μὴ δεκτός: οἱ μὴ δεκτοὶ=ἄδεκτοι, κληρικοὶ ἢ λαϊκοί, δὲν μποροῦν νὰ ἐλέγξουν, νὰ ἀπαγγείλουν κατηγορίες ἐναντίον ἄλλων (ἐπισκόπου ἢ κληρικῶν), προτοῦ ἐπανέλθουν καὶ οἱ ἴδιοι στὴν κατάσταση τοῦ δεκτοῦ.

Ἐν εἵδει παρενθέσεως, πρέπει βεβαίως νὰ ἐπισημανθεῖ ὅτι, ἀκόμη καὶ κατὰ τὴν περίοδο ποὺ ἓνας πιστὸς τελεῖ σὲ κατάσταση «ἁ-κοινωνιακή», μὴ μετοχῆς δηλαδὴ στὴ θεία κοινωνία λόγω κάποιου παραπτώματος καὶ ἐπιβολῆς τοῦ σχετικοῦ ἐπιτιμίου, ἐξακολουθεῖ νὰ ἀποτελεῖ μέρος τοῦ Ἐκκλησιακοῦ Σώματος, ὑπὸ τὴν ἔννοια ὅτι ἡ Ἐκκλησία προσωρινῶς τὸν κρατᾷ παράμερα ἀπὸ τὸ ὑπόλοιπο Ἐκκλησιακὸ Σῶμα

26. Πρόκειται γιὰ τὰ χωρία: *Ἠσ.* 61, 1-2 καὶ *Λουκ.* 4, 19· βλ. τὸ σχετικὸ κείμενο τοῦ Κανόνα στὸ Παράρτημα.

27. Τὸ χωρίο ἔχει ὡς ἐξῆς: «οὐδὲν γὰρ δύναται δεκτὸν καὶ αἵρετὸν εἶναι παρὰ τῷ Θεῷ» (μετάφρ.: τίποτε δὲν μπορεῖ νὰ εἶναι εὐπρόσδεκτο καὶ ἐπιθυμητὸ ἀπὸ τὸν Θεό)· βλ. τὸ σχετικὸ κείμενο τοῦ Κανόνα στὸ Παράρτημα.

28. Καὶ ὅχι ὡς ἀκώλυτοι ἐξ ὑπαρχῆς.

για να συναισθανθεί ο ἡμαρτηκῶς²⁹ καὶ νὰ μετρήσει τὸ σφάλμα του στὴν κλιμακωτὴ πορεία τῆς μετάνοιας καὶ ὕστερα νὰ ἐπανέλθει καὶ νὰ συν-μετέχει στὸ μυστήριό τῆς θείας εὐχαριστίας, νὰ συν-κοινωνεῖ μυστηριακὰ τὸ Σῶμα καὶ τὸ Αἶμα Χριστοῦ. Ὑπ’ αὐτὴν τὴν ἔννοια, «ὁ πιστός-μέλος τῆς Ἐκκλησίας, ἀκόμη καὶ στὴν ἀκοινωνησία, παραμένει σὲ κοινωνία μαζί της»³⁰.

Ὅπως ἤδη εἰπώθηκε παραπάνω, ὁ ἄδεκτος δὲν ταυτίζεται μὲ τὸν ἀμετάκλητα καὶ πλήρως ἀποκομμένο ἀπὸ τὴν Ἐκκλησία ἢ, ὀρθότερα, ὁ ἀφορισμένος ἢ ὁ ἀναθεματισμένος δὲν συνιστοῦν τὸν ἄδεκτο. Αὐτὸ ἀκριβῶς ἐπισημαίνεται καὶ ἀπὸ τοὺς κανονολόγους τοῦ 12ου αἰ. Ἰω. Ζωναρᾶ καὶ Θ. Βαλσαμῶνα³¹ στὰ ὑπομνήματά τους, καθὼς καὶ ἀπὸ τὴν ἐρμηνεία ποὺ δίνουν στὸ *Πηδάλιο* οἱ συντάκτες τοῦ ἁγ. Νικοδήμου Ἀγιορείτης καὶ Ἀγάπιος (Λεονάρδος)³². Κατ’ ἀρχάς, ὁ Ζωναρᾶς σημειώνει πὼς ὁ Κανόνας μιλά γιὰ δύο διαφορετικὲς περιπτώσεις, τοῦ ἀφορισμένου καὶ τοῦ ἄδεκτου. Ἐξηγεῖ μάλιστα ὁ βυζαντινὸς ὑπομνηματιστὴς ὅτι, ἐν προκειμένῳ, ἄδεκτος χαρακτηρίζεται κάποιος ποὺ ἔχει μὲν εἰσέλθει στὸν λεγόμενο κατώτερο κλῆρο, εἶναι δηλαδὴ ἀναγνώστης ἢ φάλτης καὶ ἐπιθυμεῖ νὰ χειροτονηθεῖ διάκονος ἢ πρεσβύτερος, ὥστόσο ὁ οἰκεῖος ἐπίσκοπος ἀναβάλλει τὴ χειροτονία του λόγω κάποιων ὑφιστάμενων ἀμφιβολιῶν. Μὲ βάση τὰ ὅσα ἀναφέρει ὁ Ζωναρᾶς, εἶναι σαφὲς ὅτι ὁ ἄδεκτος ἐδῶ δὲν εἶναι ἀποκομμένος ἀπὸ τὸ Ἐκκλησιακὸ Σῶμα οὔτε, καθὼς φαίνεται, ἀπὸ τὴ μετοχή του στὴν θεία κοινωνία· ἀπλῶς, λόγω τοῦ ὅτι ἔχουν ἐγερθεῖ ἀμφιβολίες περὶ τῆς ἀξιοσύνης του γιὰ χειροτονία, ὁ οἰκεῖος ἐπίσκοπος ἀναβάλλει τὴ χειροτονία. Στὴ συνέχεια, ἐὰν ὁ ἄδεκτος ἀπὸ τὸν ἐπίσκοπό του, ἀπογοητευμένος καὶ ἀπὸ ἔλλειψη ὑπομονῆς, θελήσει νὰ φύγει καὶ νὰ βρεῖ ἄλλον ἐπίσκοπο, τότε θὰ ἀφορισθοῦν καὶ οἱ δύο, τόσο ὁ ἄδεκτος ὅσο καὶ ὁ ἐπίσκοπος ποὺ τὸν δέχθηκε χωρὶς νὰ ζητήσει προηγουμένως συστατικὴ ἐπιστολή. Γιὰ τὸν Ζωναρᾶ, ἡ διάκριση μεταξὺ ἀδέκτου

29. Προτιμήσαμε τὴν ἀρχαιοελληνικὴ μετοχή καὶ ὄχι τὸ ἐπίθετο ἁμαρτωλός, γιὰ νὰ προωθήσουμε τὴν κυριολεκτικὴ σημασία τῆς λέξης ἁμαρτία=ἀστοχία καὶ νὰ ἀποφύγουμε ἡθικιστικὲς λοξοδρομήσεις.

30. Βλ. Γρηγόριος Δ. Παπαθωμᾶς, ὁ.π., σ.ν. «Βαθμίδες Μετάνοιας», σ. 540.

31. Βλ. Γ. Α. Ράλλης – Μ. Ποτλῆς, ὁ.π., σσ. 16-17.

32. Νικοδήμου Ἀγιορείτου, *Πηδάλιον*..., ὁ.π., σσ. 14-15.

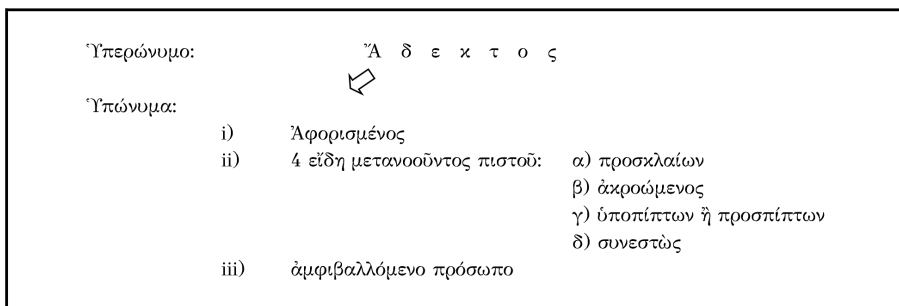
– *αφορισμένου* αποσαφηνίζεται στον επόμενο *Αποστολικό Κανόνα*, τὸν Κ13/Αποστ. Στὸ σχετικὸ ὑπόμνημά του ἀναφέρει πὼς αὐτὸς ὁ Κανόνας μιᾶ γιὰ τὸν *αφορισμένο* (ἐνῶ ὁ Κ12/Αποστ. γιὰ τὸν *ἄδεκτο*), στὸν ὁποῖο θὰ ἐπιβληθεῖ ἐπίταση τοῦ *αφορισμοῦ* του, ἐὰν φύγει ἀπὸ τὴν Τοπικὴ του Ἐκκλησία καὶ ἀναζητήσει ἄλλον ἐπίσκοπο ποὺ ἀγνοεῖ τὸν *αφορισμό* του. Βεβαίως, καὶ σὲ αὐτὸν τὸν κανόνα, μολονότι δὲν λέγεται ρητῶς, ἐν τούτοις ὑπονοεῖται ὅτι ὁ ἐπίσκοπος ποὺ δέχθηκε τὸν *αφορισμένο* ὀφείλε νὰ τοῦ ἔχει ζητήσει συστατικὴ ἐπιστολὴ προτοῦ τὸν δεχθεῖ στὸν κλῆρο τῆς δικαιοδοσίας του.

Ὁ ἕτερος κανονολόγος, ὁ Βαλσαμών, ὑπομνηματίζοντας τὸν Κ13/Αποστ., μὲ κατηγορηματικὸ καὶ ἀναντίρρητο ὕφος ξεκαθαρίζει πὼς ἄλλος εἶναι ὁ *αφορισμένος* καὶ ἄλλος ὁ *ἄδεκτος*. Ὁ *αφορισμένος* εἶναι αὐτὸς ποὺ ἔχει κώλυμα μετοχῆς στὴν ἐκκλησιακὴ σύναξη. Ὁ *ἄδεκτος* εἶναι ἐκεῖνος ποὺ ἀπλῶς δὲν γίνεται δεκτὸς ἀπὸ τὸν ἐπίσκοπό του «ἐκ πολλῶν τρόπων». Τὰ ἴδια ἀκριβῶς ἀναφέρουν καὶ οἱ συντάκτες τοῦ Πηδαλίου λέγοντας ὅτι ὁ *ἄδεκτος* δὲν γίνεται δεκτὸς ἀπὸ τὸν ἐπίσκοπό του «διὰ πολλοὺς τρόπους», πράγμα ποὺ σημαίνει ὅτι ὑπάρχουν ἀμφιβολίες γιὰ τὸν τρόπο ζωῆς, τὴ βιοτῇ, τὴ συμπεριφορὰ, τὴν ἐν γένει διαγωγὴ τοῦ ἀνδρὸς καὶ ὁ τοπικὸς ἐπίσκοπος ἀναβάλλει τὴν χειροτονία του ἕως ὅτου διαλευκανθοῦν τὰ ὅποια μελανὰ σημεῖα καὶ καταστεῖ δεκτός.

Βάσει λοιπὸν ὅλων τῶν παραπάνω καὶ γιὰ νὰ ἐπανέλθουμε στὸν Κ12/Αποστ., εἶναι ἐμφανὲς ὅτι οἱ δύο λέξεις *ἄδεκτος* – *δεκτός*, καθὼς ἀποτελοῦν ἓνα ζευγὸς ἀντίθετων λέξεων, δὲν μποροῦν νὰ ἔχουν ταυτόχρονη ἰσχὺ στὸ κείμενο, καθὼς ἡ σημασία τους, θεωρούμενη μέσα στὸ πλαίσιο τοῦ Κανόνα καὶ τὸ ὅλο περιεχόμενό του, ἐπιβάλλει τὴν ἀποδοχὴ τῆς μιᾶς μόνον ἐπιλογῆς, εἴτε αὐτῆς μὲ τὸ θετικὸ εἴτε αὐτῆς μὲ τὸ ἀρνητικὸ πρόσημο. Ἐπιπροσθέτως, εἶναι σαφές, σὲ συνάρτηση καὶ μὲ τὸν Κ13/Αποστ., ὅτι ὁ *ἄδεκτος* εἶναι διαφορετικῆς ποιοτικῆς κατάστασης ἀπὸ τὸν *αφορισμένο*. Ὁ *αφορισμένος* εἶναι ἐξ ὀρισμοῦ *ἄδεκτος* ὁ *ἄδεκτος* μπορεῖ νὰ εἶναι *αφορισμένος* ἢ ὄχι. Συνεπῶς, ὁ *αφορισμένος* εἶναι ἐκεῖνος ποὺ ἔχει ἀποκοπεῖ ἀπὸ τὴ μετοχὴ του στὴ θεία Εὐχαριστία καὶ τὴ σύνολη μυστηριακὴ ζωὴ τῆς Ἐκκλησίας. Ὑπ’ αὐτὴν τὴν ἐννοια ὁ *αφορισμένος* εἶναι *ἄδεκτος*=μὴ δεκτός, εἶναι κάποιος ποὺ δὲν γίνεται δεκτὸς στοὺς κόλπους τῆς Ἐκκλησίας ἐν

γένει. Ὁ ἄδεκτος εἶναι ἐκεῖνος ποὺ δὲν γίνεται δεκτὸς εἴτε ἐπειδὴ εἶναι ἀφορισμένος εἴτε ἐπειδὴ βρίσκεται σὲ ἓνα ἀπὸ τὰ τέσσερα στάδια τῆς μετάνοιας εἴτε ἐπειδὴ ὁ οἰκεῖος ἐπίσκοπος τηρεῖ κάποιες ἐπιφυλάξεις γιὰ τὸ πρόσωπό του. Ἐννοιολογικά, θὰ μπορούσαμε νὰ ποῦμε ὅτι ὁ ἀφορισμένος ὑπάγεται στὴν εὐρύτερη κλίμακα τοῦ ἀδέκτου, ὅτι ἀποτελεῖ εἰδολογικὴ ὑποκείμενη κατηγορία στὴν ὁποία ἐπιμερίζεται ἡ εὐρύτερη ἔννοια τοῦ ἀδέκτου, ὅτι ἀποτελεῖ ὑπώνυμο³³ τῆς ὑπερώνυμης λέξης ἄδεκτος.

Διαγραμματικά, αὐτὸ θὰ μπορούσε νὰ παρασταθεῖ ὡς ἑξῆς:

Συνεπῶς, παρέλκει νὰ ἀναφέρουμε ὅτι στὸν Κ12/Ἀποστ. ἡ λέξη ἦτοι, ποὺ ἔπεται ἀμέσως μετὰ τὴ λέξη ἀφωρισμένος καὶ προηγεῖται ἀμέσως πρὶν ἀπὸ τὴ λέξη ἄδεκτος/δεκτός, δὲν εἶναι τὸ ἐπεξηγηματικό-διασαφητικὸ ἐπίρρημα ποὺ θὰ μεταφράζαμε «δηλαδή», ἀλλὰ πρόκειται γιὰ τὸ διαζευκτικὸ «ἢ+τοι». Ἐπ' αὐτοῦ καὶ γιὰ νὰ καταστεῖ σαφέστερη ἡ διατύπωση, θὰ χρειαστεῖ πάλι ἡ συνδρομὴ τῶν κανονολόγων σχολιαστῶν τοῦ 12ου αἰ. Ἰω. Ζωναρᾶ καὶ Θ. Βαλσαμῶνος, καθὼς καὶ ἡ ἐρμηνεῖα ποὺ δίνουν στὸ Πηδάλιον οἱ συντάκτες τοῦ ἁγ. Νικόδημος Ἀγιορείτης καὶ Ἀγάπιος (Λεονάρδος) σχετικὰ μὲ τὴν λέξη ἦτοι τοῦ κειμένου. Καὶ στὴν προκειμένη περίπτωσι, ὑπάρχει ὁμοφωνία μεταξὺ

33. Ὡς ὑπώνυμα χαρακτηρίζονται οἱ λέξεις ποὺ ἐννοιολογικά καὶ εἰδολογικά ὑπάγονται σὲ μιὰ εὐρύτερη κατηγορία, ἡ ὁποία ὀνομάζεται ὑπερώνυμο. Γιὰ παράδειγμα, οἱ λέξεις «πράσινο-κόκκινο-κίτρινο» εἶναι ὑπώνυμα τῆς λέξης «χρῶμα», ἡ ὁποία ὀνομάζεται ὑπερώνυμο· ἐπίσης, οἱ λέξεις «λύρα-βιολί-κιθάρα» εἶναι ὑπώνυμα τῆς ὑπερώνυμης κατηγορίας «ἐγχορδα μουσικὰ ὄργανα». Γιὰ τὶς ιδιότητες τῆς ὑπωνυμίας βλ. στό: https://www.greek-language.gr/digitalResources/modern_greek/tools/lexica/glossology_edu/iframe.html?id=127&heading=3. [Τελευταία πρόσβασις σὲ ὅλους τοὺς προαναφερθέντες ἰστοτόπους: 5.9.2023.]

τῶν ὑπομνηματιστῶν καὶ ἐρμηνευτῶν ὅτι τὸ ἦτοι ἐδῶ δὲν ἐρμηνεύει, δὲν ἐπεξηγεῖ τὴ λέξη ἀφορισμένος, ἀλλὰ πρόκειται γιὰ τὸ διαζευκτικό ἤ, ποὺ ἐνισχύεται ἐμφατικά μὲ τὴν προσθήκη τοῦ ἐπιτατικοῦ τοί. Συνεπῶς, δὲν μεταφράζουμε «ἀφορισμένος, δηλαδὴ ἄδεκτος»³⁴, σὰν νὰ ἐπρόκειτο γιὰ συνώνυμες λέξεις ἢ γιὰ μιὰ ἄλλη ἰσοδύναμη διατύπωση οὔτε, πολὺ περισσότερο, «ἀφορισμένος, δηλαδὴ δεκτός», πράγμα ποὺ σαφῶς προσκρούει στὴ λογική, ἐφ' ὅσον ὁ ἀφορισμένος δὲν γίνεται γενικῶς δεκτός. Εἶναι σαφές ὅτι ὁ συντάκτης τοῦ συγκεκριμένου κανόνα ἤθελε ἐξ ἀρχῆς νὰ διακρίνει δύο κατηγορίες πιστῶν –ἀπὸ τίς ὁποῖες, ἢ μία εἶναι ὁ ἀφορισμένος–, ποὺ θὰ ἀντιμετωπίσουν τὸν ἀφορισμό, ἐὰν ἰσχύσει ἡ συνθήκη ποὺ περιγράφει ὁ Κανόνας³⁵.

Ἐπομένως, μὲ βάση αὐτὸ τὸ συμπέρασμα καὶ μὲ ὅσα εἰπώθηκαν παραπάνω σχετικὰ μὲ τίς δύο λέξεις ἄδεκτος/δεκτός, θεωροῦμε πῶς ὁ συντάκτης τοῦ Κανόνα, θέλοντας νὰ διατυπώσει καὶ νὰ υπογραμμίσει ἀφ' ἑνὸς τὸ σοβαρὸ ὀλίσθημα κληρικοῦ ἢ λαϊκοῦ ποὺ ἀποχωρεῖ ἀπὸ τὸν οἰκεῖο ἐπίσκοπο καὶ ποὺ χωρὶς συστατικὴ ἐπιστολὴ μεταβαίνει σὲ ἄλλον ἐπίσκοπο καὶ ἀφ' ἑτέρου τὴ σοβαρὴ συνέπεια τῆς πράξης τοῦ ποὺ ἐπισύρει τὸν ἀφορισμό, χρησιμοποιεῖ δύο κατηγορίες πιστῶν. Αὐτὲς οἱ κατηγορίες, εὐλόγως καὶ προσηκόντως, πρέπει νὰ εἶναι ἀντίθετες μεταξύ τους, νὰ ἀντιδιαστέλλονται μὲ ἔμφαση, γιὰ νὰ καλύπτουν συμπληρωματικὰ τὸ σύνολο τοῦ ποιμνίου. Ἐφ' ὅσον δηλαδὴ ἢ μία κατηγορία εἶναι ὁ ἀφορισμένος, ὁ ὁποῖος οὕτως ἢ ἄλλως εἶναι ἀποκομμένος καὶ ἀποκλεισμένος, προσωρινὰ ἢ ὀριστικά, ἀπὸ τὸ Ἐκκλησιακὸ Σῶμα, ἢ ἄλλη κατηγορία πρέπει νὰ εἶναι στὸν ἀντίποδα· πρέπει νὰ εἶναι αὐτὸς ποὺ δὲν εἶναι πλέον ἀποκομμένος, μὲ ἄλλα λόγια αὐτὸς ποὺ εἶναι ἤδη δεκτός, αὐτὸς ποὺ ἔχει περάσει τὰ στάδια τῆς μετάνοιας καὶ ἐπανῆλθε στὴ συν-μετοχὴ καὶ τὴ συν-κοινωνία. Ἐν προκειμένῳ, ἡ δευτέρη αὐτὴ κατηγορία πιστοῦ δὲν μπορεῖ νὰ εἶναι ὁ ἄδεκτος, αὐτὸς δηλαδὴ ποὺ δὲν μπορεῖ νὰ γίνῃ δεκτός –ὅπως ἄλλωστε καὶ ὁ ἀφορισμένος–, διότι τότε δὲν ἔχει νόημα ἡ ἐπιτατικὴ διάζευξη. Σὲ μία τέτοια περίπτωσι, ἀρμόζει πολὺ περισσότερο τὸ ἐπεξηγηματικὸ

34. Εὐνόητο εἶναι πῶς σὲ μία σύγχρονη μεταφραστικὴ προσπάθεια δὲν μπορούμε νὰ ἀφήσουμε ἀμετάφραστο τὸ «ἦτοι», ἀκόμη κι ἂν εἶναι οἰκεῖο καὶ χρησιμοποιεῖται σὲ ἕνα λογικώτερο ὕφος, διότι ὁ σημερινὸς ἀναγνώστης θὰ τὸ ταυτίσει μὲ τὸ δηλαδὴ.

35. Ἐὰν δηλαδὴ γίνουν δεκτοὶ σὲ ἄλλη πόλη ἀπὸ ἄλλον ἐπίσκοπο.

δηλαδή. Καί στο σημείο αυτό νομίζουμε ότι σε κάποια ύστερη χρονική στιγμή ἐπῆλθε τὸ λάθος τοῦ ἀντιγραφέα τῶν χειρογράφων. Δὲν μπόρεσε δηλαδή ὁ ἀντιγραφέας νὰ συλλάβει στὴ λέξη «ἦτοι» τὴ διάζευξη καὶ ἡ σκέψη του προσκολλήθηκε στὸ ἐρμηνευτικὸ δηλαδή. Καὶ γιὰ νὰ εἶναι συνεπὴς μὲ τὴ λογικὴ ἀλληλουχία, προχώρησε στὴ διόρθωση τῆς λέξης δεκτὸς σὲ ἄδεκτος, θεωρώντας πὼς ἔτσι ἐπεξηγεῖ μὲ μία ἰσοδύναμη ἔκφραση τὴ λέξη ἀφορισμένος.

Τὸ λάθος βεβαίως αὐτὸ ἐφθασε μέχρι τὶς ἡμέρες μας. Οἱ βυζαντινοὶ κανονολόγοι καὶ ὑπομνηματιστές, καθὼς καὶ αὐτοὶ τοῦ Πηδάλιου, ἀντιλήφθηκαν ὅτι ἐδῶ ὑποκρύπτεται ἓνα σφάλμα, ἀλλὰ δὲν μπόρεσαν νὰ τὸ ἐντοπίσουν. Ξεκινώντας ἀπὸ τὸν Ζωναρᾶ (12ος αἰ.), τὸν ὁποῖον ἀντιγράφει κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἥττον ὁ Βαλσαμών, καὶ φθάνοντας μέχρι τὸν ἅγ. Νικόδημο καὶ τὸν ἱερομόναχο Ἀγάπιο (18ος αἰ.), διαπιστώνουμε τὴν ἐρμηνευτικὴ τους ὁμοείδεια ὡς πρὸς τὸ διαζευκτικὸ ἦτοι, ἀλλὰ καὶ ὡς πρὸς τὴν ἐπιλογὴ τῆς λέξης ἄδεκτος. Γιὰ τὸν λόγο αὐτόν, καταβάλλουν καὶ μεγάλη προσπάθεια νὰ ξεκαθαρίσουν ὅτι ὁ ἀφορισμένος καὶ ὁ ἄδεκτος εἶναι δύο διαφορετικὰ πράγματα, δύο διαφορετικὲς κατηγορίες πιστῶν, χωρὶς ὥστόσο νὰ τὸ ἐπιτυγχάνουν. Γιὰ νὰ μετέλθουμε ἓνα παράδειγμα ἀπὸ τὴ σημερινὴ ζωὴ καὶ τὸν ἱατρικὸ χῶρο, θὰ ἦταν σὰν νὰ προσπαθοῦσαμε νὰ διακρίνουμε διαζευκτικὰ ἓναν παθολόγο ἀπὸ ἓναν ἱατρό: «παθολόγος ἢ βεβαίως γιαντρός»³⁶. Επίσης, τὸ ὅτι ὁ ἀρχαῖος συντάκτης τοῦ Κανόνα εἶχε κατὰ νοῦ τὸν δεκτὸ ἀποδεικνύεται καὶ ἀπὸ τὴν συνέχεια τοῦ K12 στὸν K13. Ἐφ' ὅσον ὁ πρῶτος Κανόνας ἀναφέρει τὴ συνέπεια τοῦ ἀφορισμοῦ γιὰ τὸν πιστό, εἶναι εὐλόγο νὰ καταλήξει κάποιος στὸ συμπέρασμα ὅτι ὁ πιστὸς εἶναι δεκτὸς στὴν Ἐκκλησία καὶ ὑποπίπτει στὸ συγκεκριμένο παράπτωμα καὶ ὑποβάλλεται ὕστερα σὲ ἀφορισμό. Στὴ συνέχεια, ὁ ἀρχαῖος συντάκτης προχωρεῖ στὸν K13 καὶ ἐξετάζει τὴν κατηγορία τοῦ ἀφορισμένου καὶ γι' αὐτὸ ἡ συνέπεια τῆς πράξης του εἶναι ἡ «ἐπίταση τοῦ ἀφορισμοῦ». Ἐὰν ὁ πιστὸς τοῦ K12 ἦταν ἤδη ἄδεκτος, ἔστω καὶ ἂν δὲν ἦταν ἀφορισμένος, θεωροῦμε πὼς ὁ ἀρχαῖος συντάκτης δὲν θὰ εἶχε καλύψει τὸ ὅλον, ὑπὸ τὴν ἔννοια ὅτι ἡ συστατικὴ ἐπιστολὴ θὰ ἦταν ἀπαιτητὴ μόνον ἀπὸ τοὺς ἐν γένει ἀδέκτους. Ὡστόσο, ἓνας ἐπίσκοπος μιᾶς ἄλλης Τοπικῆς Ἐκκλησίας δὲν ἦταν δυνατὸν νὰ γνωρίζει ἐὰν ἓνας ξένος ποὺ σπεύδει σὲ αὐτὸν εἶναι

36. Ὁ παθολόγος εἶναι ὑπώνυμο τῆς ὑπερώνυμης λέξης ἱατρός.

δεκτός ἢ ἄδεκτος σὲ μιὰ ἄλλη Ἐπισκοπὴ καὶ γι' αὐτὸ εἶναι ὑποχρεωμένος σὲ κάθε περίπτωση νὰ ἀπαιτήσῃ τὴν προσκόμιση συστατικῆς ἐπιστολῆς.

Ἐν κατακλείδι, θεωροῦμε ὡς τὴν πλέον πιθανὴ ἐκδοχὴ τὸ πρωτόγραφο νὰ εἶχε τὴ λέξη δεκτός, παρ' ὅλο ποὺ ἡ πλειονότης τῶν ἐκδοτῶν συμφωνεῖ στὴν ἀποδοχὴ τῆς λέξης ἄδεκτος. Σὲ αὐτὴν τὴν περίπτωση, θὰ μπορούσαμε νὰ ἀποδώσουμε μεταφραστικὰ τὸν K12/Ἀποστ. ὡς ἐξῆς: «Ἐὰν κάποιος, κληρικὸς ἢ λαϊκός, ποὺ εἶναι ἀφορισμένος ἢ βεβαίως καὶ δεκτός³⁷, ἀναχωρήσῃ σὲ ἄλλη πόλιν καὶ ἐκεῖ τὸν δεχθοῦν χωρὶς συστατικὲς ἐπιστολές, νὰ ἀφορίζεται καὶ αὐτὸς ποὺ τὸν δέχθηκε καὶ αὐτὸς ποὺ ἔγινε δεκτός».

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

Α'. Ἡ λέξη ἄδεκτος στοὺς Ἱεροὺς Κανόνες τῆς Ἐκκλησίας:

1. K12/Ἀποστ. [CC³⁸ 13]:

Εἴ τις κληρικὸς, ἢ λαϊκός, ἀφορισμένος, ἤτοι ἄδεκτος, ἀπελθὼν ἐν ἑτέρᾳ πόλει, προσδεχθῇ ἄνευ γραμμάτων συστατικῶν, ἀφορίζεσθω καὶ ὁ δεξάμενος καὶ ὁ δεχθείς.

2. K81/Βασ. [CC 328]:

Ἐπειδὴ δὲ πολλοὶ ἐν τῇ τῶν βαρβάρων καταδρομῇ παρέβησαν τὴν εἰς τὸν Θεὸν πίστιν, ὄρκους ἐθνικοὺς τελέσαντες καὶ ἀθεμίτων τινῶν γευσάμενοι τῶν ἐν τοῖς εἰδώλοις τοῖς μαγικοῖς προσενεχθέντων αὐτοῖς, οὗτοι, κατὰ τοὺς ἤδη παρὰ τῶν Πατέρων ἡμῶν ἐξενεχθέντας κανόνας, οἰκονομείσθωσαν· οἱ μὲν γὰρ ἀνάγκην χαλεπὴν ἐκ βασάνων ὑπομείναντες καὶ μὴ φέροντες τοὺς πόνους

37. Στὴ συγκεκριμένη περίπτωση προκρίνουμε ὡς προτιμότερη τὴν καθιέρωση τοῦ ἀντιθετικοῦ ζεύγους λέξεων ἄδεκτος-δεκτός ὡς τεχνικὸ ὄρο τοῦ Κανονικοῦ Δικαίου καὶ τὴν ἐνσωμάτωσή του σὲ ἓνα Κανονικὸ Γλωσσάρι, ὅπου μὲ περιφραστικὴ διατύπωση θὰ ἀποδίδεται ἡ κανονικὴ σημασία του, ἔτσι ὥστε ὁ σημερινὸς μὴ ἐξοικειωμένος ἀναγνώστης τῆς μετάφρασης νὰ κατανοήσῃ τὸ περιεχόμενο, ἱστορικὸ καὶ θεολογικὸ, τοῦ Κανόνα. Βλ. Παράρτημα, Γ'.

38. *Corpus Canonum*. Δηλώνεται σὲ αὐξοῦντα ἀριθμὸ ἡ χρονολογικὴ κατάταξίς τους στὸ Σῶμα τῶν Ἱερῶν Κανόνων τῆς Ἐκκλησίας. Βλ. Γρηγόριος Δ. Παπαθωμᾶς (ἀρχιμ., νῦν Μητρ. Περιστερίου), *Οἱ Ἱεροὶ Κανόνες τῆς Ἐκκλησίας (1ος-9ος αἰ.)*. Τὸ *Corpus Canonum* τῆς Ἐκκλησίας τῆς Α' χιλιετίας ἀπὸ τὸν Νομοκάνονα τοῦ Ἱεροῦ Φωτίου (883), ὁ.π., σσ. 91-103.

καὶ ἔλχυσθέντες πρὸς τὴν ἄρνησιν, ἐν τρισὶν ἔτεσιν **ἄδεκτοι** ἔστωσαν, καὶ ἐν
δυσὶν ἀκροάσθωσαν, καὶ ἐν τρισὶν ὑποπεσόντες, οὕτω **δεκτοὶ** γενέσθωσαν
εἰς τὴν κοινωνίαν· οἱ δὲ ἄνευ ἀνάγκης μεγάλης προδόντες τὴν εἰς Θεὸν
πίστιν, καὶ ἀψάμενοι τῆς τραπέζης τῶν δαιμονίων, καὶ ὁμόσαντες ὅρκους
ἐλληνικοὺς, ἐκβαλλέσθωσαν μὲν ἐν τρισὶν ἔτεσι, καὶ ἐν δυσὶν ἀκροάσθωσαν,
ἐν ὑποπτώσει δὲ εὐξάμενοι ἐν τρισὶν ἔτεσι, καὶ ἐν ἄλλοις τρισὶ συστάντες
τοῖς πιστοῖς εἰς τὴν δέησιν, οὕτω **δεκτοὶ** ἔστωσαν τῇ τοῦ ἀγαθοῦ κοινωνίᾳ.

Β'. Ἡ λέξις δεκτὸς στοὺς Ἱεροὺς Κανόνες τῆς Ἐκκλησίας:

1. K1/Κυπρ. [CC 87]:

Δοκιμάζειν γὰρ ἐστὶ τὸ τῶν αἵρετικῶν καὶ σχισματικῶν βάπτισμα, τὸ
συνευδοκεῖν τοῖς ὑπ' ἐκείνων βεβαπτισμένοις· οὐ γὰρ δύναται ἐν μέρει
ὑπερισχύειν εἰ ἡδυνήθη βαπτίσαι, ἴσχυσε καὶ Ἅγιον Πνεῦμα δοῦναι· εἰ οὐκ
ἡδυνήθη, ὅτι ἔξω ὢν, Πνεῦμα Ἅγιον οὐκ ἔχει, οὐ δύναται τὸν ἐρχόμενον
βαπτίσαι, ἐνὸς ὄντος τοῦ βαπτίσματος, καὶ ἐνὸς ὄντος τοῦ Ἁγίου Πνεύματος,
καὶ μιᾶς Ἐκκλησίας τοῦ Χριστοῦ τοῦ Κυρίου ἡμῶν, ἐπάνω Πέτρου τοῦ
ἀποστόλου, ἀρχῇθεν λέγοντος, τῆς ἐνότητος τεθεμελιωμένης. Καὶ διὰ τοῦτο
τὰ ὑπ' αὐτῶν γινόμενα, ψευδῆ καὶ κενὰ ὑπάρχοντα, πάντα ἐστὶν ἀδόκιμα·
οὐδὲν γὰρ δύναται **δεκτὸν** καὶ αἵρετὸν εἶναι παρὰ τῷ Θεῷ τῶν ὑπ' ἐκείνων
γινομένων, οὓς ὁ Κύριος πολεμίους καὶ ἀντιπάλους αὐτοῦ λέγει ἐν τῷ
εὐαγγελίῳ.

2. K2/Πέτρ. [CC 104]:

Τοῖς δὲ μετὰ τὸ φυλακισθῆναι μόνον καὶ ὑπομεμενηκέναι τὰς ἐν τῷ
δεσμοτηρίῳ, ὡσὰν ἐν πολιορκίᾳ, θλίψεις τε καὶ δυσωδίας, ὕστερον δὲ
χωρὶς πολέμου βασάνων γενομένοις αἰχμαλώτοις, κατὰ πολλὴν πτωχείαν
δυνάμεως καὶ κατὰ τινα τυφλότητα τεθραυσμένοις, ἐπαρκέσει ἐνιαυτὸς
πρὸς τῷ ἑτέρῳ χρόνῳ· ἐπεὶ ὅλως καὶ αὐτοὶ ἐπιδεδώκασιν ἑαυτοὺς ὑπὲρ τοῦ
ὀνόματος τοῦ Χριστοῦ θλιβῆναι, εἰ καὶ ἀπήλαυσαν ἐν τῷ δεσμοτηρίῳ τῆς
παρὰ τῶν ἀδελφῶν πολλῆς ἀναπαύσεως, ἅπερ πολλαπλασίονα ἀποδώσουσι,
ποθοῦντες λυτρωθῆναι ἀπὸ τῆς πικροτάτης αἰχμαλωσίας τοῦ διαβόλου,
μεμνημένοι μάλιστα τοῦ λέγοντος· «Πνεῦμα Κυρίου ἐπ' ἐμέ, οὗ ἕνεκεν
ἔχρισέ με, εὐαγγελίσασθαι πτωχοῖς ἀπέσταλκέ με, κηρῦξαι αἰχμαλώτοις
ἄφεςιν καὶ τυφλοῖς ἀνάβλεψιν, ἀποστεῖλαι τεθραυσμένους ἐν ἀφῆσει,
κηρῦξαι ἐνιαυτὸν Κυρίου **δεκτὸν** καὶ ἡμέραν ἀνταποδόσεως».

3. K16/A' [CC 173]:

Ὅσοι ῥιψοκινδύνως, μῆτε τὸν φόβον τοῦ Θεοῦ πρὸ ὀφθαλμῶν ἔχοντες, μῆτε
τὸν ἐκκλησιαστικὸν κανόνα εἰδότες, ἀναχωρήσουσι τῆς ἰδίας Ἐκκλησίας,

πρεσβύτεροι ἢ διάκονοι ἢ ὅλως ἐν τῷ κανόνι ἐξεταζόμενοι, οὗτοι οὐδαμῶς **δεκτοὶ** ὀφείλουσιν εἶναι ἐν ἐτέρᾳ Ἐκκλησίᾳ, ἀλλὰ πᾶσαν ἀνάγκην αὐτοῖς ἐπάγεσθαι χρὴ ἀναστρέφειν εἰς τὰς ἑαυτῶν παροικίας, ἢ ἐπιμένοντας, ἀκοινωνήτους εἶναι προσήκει. Εἰ δὲ καὶ τολμήσειέ τις ὑφαρπάσαι τὸν τῷ ἐτέρῳ διαφέροντα καὶ χειροτονῆσαι ἐν τῇ ἑαυτοῦ Ἐκκλησίᾳ, μὴ συγκατατιθεμένου τοῦ ἰδίου ἐπισκόπου, οὗ ἀνεχώρησεν ὁ ἐν τῷ κανόνι ἐξεταζόμενος, ἄκυρος ἔστω ἡ χειροτονία.

4. K1/Βασ. [CC 248]:

[...] ἐπειδὴ δὲ ὅλως ἔδοξε τισι τῶν κατὰ τὴν Ἀσίαν, οἰκονομίας ἕνεκα τῶν πολλῶν, δεχθῆναι αὐτῶν τὸ βάπτισμα, ἔστω **δεκτόν**.

5. K14/Βασ. [CC 261]:

Ὁ τόκους λαμβάνων, ἐὰν καταδέξῃται τὸ ἄδικον κέρδος εἰς πτωχοὺς ἀναλῶσαι καὶ τοῦ λοιποῦ τοῦ νοσήματος τῆς φιλοχρηματίας ἀπαλλαγῆναι, **δεκτός** ἐστὶν εἰς ἱερωσύνην.

6. K17/Βασ. [CC 264]:

Ἠρώτησας ἡμᾶς περὶ Βιάνορος τοῦ πρεσβυτέρου, εἰ **δεκτός** ἐστὶν εἰς τὸν κληρον διὰ τὸν ὄρκον. Ἐγὼ δὲ ἤδη τινὰ κοινὸν ὄρον περὶ πάντων ὁμοῦ τῶν μετ' αὐτοῦ ὁμωμοκότων τοῖς κατ' Ἀντιόχειαν κληρικοῖς οἶδα ἐκτεθεικῶς, ὥστε τῶν μὲν δημοσίων αὐτοὺς ἀπέχεσθαι συλλόγων, ἰδίᾳ δὲ ἐνεργεῖν τὰ τῶν πρεσβυτέρων. Τὸ αὐτὸ δὲ τοῦτο καὶ πρὸς τὴν αὐτοῦ ὑπηρεσίαν ἄδειαν αὐτῷ παρέχει, διότι οὐκ ἐν Ἀντιοχείᾳ ἐστὶν ἡ ἱερωσύνη, ἀλλ' ἐν Ἰκονίῳ, ἣν, ὡς αὐτὸς ἐπέστειλας ἡμῖν, τῆς Ἀντιοχείας εἰς οἴκησιν ἀντηλλάξατο. Ἔστιν οὖν **δεκτός** ὁ ἀνὴρ ἐκεῖνος, ἀπαιτούμενος παρὰ τῆς εὐλαβείας σου μεταμέλεσθαι ἐπὶ τῇ εὐκολίᾳ τοῦ ὄρκου, ὃν ἐπὶ τοῦ ἀπίστου ἀνδρὸς ἐξωμόσατο, βασιτάσαι τὴν ἐνόχλησιν τοῦ μικροῦ ἐκείνου κινδύνου μὴ δυνηθεῖς.

7. K18/Βασ. [CC 265]:

Περὶ τῶν ἐκπεσουσῶν παρθένων, τῶν καθομολογησαμένων τὸν ἐν σεμνότητι βίον τῷ Κυρίῳ, εἴτα διὰ τὸ ὑποπεσεῖν τοῖς πάθεσι τῆς σαρκὸς ἀθετουσῶν τὰς ἑαυτῶν συνθήκας, οἱ μὲν Πατέρες ἡμῶν, ἀπλῶς καὶ πράως συμπεριφερόμενοι ταῖς ἀσθενείαις τῶν κατολισθαινόντων, ἐνομοθέτησαν **δεκτάς** εἶναι μετὰ τὸν ἐνιαυτόν, καθ' ὁμοιότητα τῶν διγάμων διαταξάμενοι [...].

8. K20/Βασ. [CC 267]:

Ὅσαι γυναῖκες, ἐν αἰρέσει οὔσαι, παρθενίαν ὡμολόγησαν, εἴτα μετὰ ταῦτα γάμον ἀνθελόντο, οὐχ ἡγοῦμαι χρῆναι καταδικάζεσθαι ταύτας· «ὅσα

γὰρ ὁ νόμος λαλεῖ, τοῖς ἐν τῷ νόμῳ λαλεῖ», αἱ δὲ μήπω ὑπελθοῦσαι τὸν ζυγὸν τοῦ Χριστοῦ, οὐδὲ τὴν νομοθεσίαν ἐπιγινώσκουσι τοῦ Δεσπότου ὥστε **δεκταί** εἰσι τῇ Ἐκκλησίᾳ μετὰ πάντων καὶ τὴν ἐπὶ τούτοις ἄφεςιν ἔχουσαι ἐκ τῆς πίστεως τῆς εἰς Χριστόν. Καὶ καθόλου τὰ ἐν τῷ κατηχουμένῳ βίῳ γενόμενα εἰς εὐθύνας οὐκ ἄγεται· τούτους δὲ δηλὸν ὅτι ἄνευ βαπτίσματος ἡ Ἐκκλησία οὐ παραδέχεται, ὥστε ἀναγκαιότατον ἐπὶ τούτοις τὰ πρεσβεῖα τῆς γενέσεως.

9. K44/Βασ. [CC 291]:

Ἡ διάκονος, ἡ τῷ ἑλληνι συμπορνεύσασα, **δεκτὴ** ἐστὶν εἰς κοινωνίαν, εἰς δὲ τὴν προσφορὰν δεχθήσεται τῷ ἐβδόμῳ ἔτει, δηλονότι ἐν ἀγνείᾳ ζῶσα. Ὁ δὲ μετὰ τὴν πίστιν ἑλλην, πάλιν τῇ ἱεροσυλίᾳ προσιών, «ἐπὶ τὸν ἔμετον ὑποστρέφει». Ἡμεῖς δὲ τῆς διακόνου τὸ σῶμα, ὡς καθιερωμένον, οὐκέτι ἐπιτρέπομεν ἐν χρήσει εἶναι σαρκικῇ.

10. K80/Βασ. [CC 327]:

Τὴν δὲ πολυγαμίαν οἱ Πατέρες ἀπεσιώπησαν, ὡς κτηνώδη καὶ παντελῶς ἄλλοτριαν τοῦ γένους τῶν ἀνθρώπων ἡμῖν δὲ παρίσταται πλέον τι πορνείας εἶναι τὸ ἀμάρτημα· διὸ εὐλογον τοὺς τοιούτους ὑποβάλλεσθαι τοῖς κανόσι, δηλονότι ἐνιαυτὸν προσκλαύσαντας, καὶ ἐν τρισὶν ἀκροασαμένους, καὶ ἐν ἄλλοις τρισὶν ὑποπεσόντας, οὕτω **δεκτοὺς** εἶναι.

11. K81/Βασ. [CC 328]:

Ἐπειδὴ δὲ πολλοὶ ἐν τῇ τῶν βαρβάρων καταδρομῇ παρέβησαν τὴν εἰς τὸν Θεὸν πίστιν, ὄρκους ἐθνικοὺς τελέσαντες καὶ ἀθεμίτων τινῶν γευσάμενοι τῶν ἐν τοῖς εἰδώλοις τοῖς μαγικοῖς προσενεχθέντων αὐτοῖς, οὗτοι, κατὰ τοὺς ἤδη παρὰ τῶν Πατέρων ἡμῶν ἐξενεχθέντας κανόνας, οἰκονομείσθωσαν· οἱ μὲν γὰρ ἀνάγκην χαλεπὴν ἐκ βασάνων ὑπομείναντες καὶ μὴ φέροντες τοὺς πόνους καὶ ἐλκυσθέντες πρὸς τὴν ἄρνησιν, ἐν τρισὶν ἔτεσιν **ἄδεκτοι** ἔστωσαν, καὶ ἐν δυσὶν ἀκροάσθωσαν, καὶ ἐν τρισὶν ὑποπεσόντες, οὕτω **δεκτοὶ** γενέσθωσαν εἰς τὴν κοινωνίαν· οἱ δὲ ἄνευ ἀνάγκης μεγάλης προδόντες τὴν εἰς Θεὸν πίστιν, καὶ ἀψάμενοι τῆς τραπέζης τῶν δαιμονίων, καὶ ὁμόσαντες ὄρκους ἐλληνικοὺς, ἐκβαλλέσθωσαν μὲν ἐν τρισὶν ἔτεσι, καὶ ἐν δυσὶν ἀκροάσθωσαν, ἐν ὑποπτώσει δὲ εὐξάμενοι ἐν τρισὶν ἔτεσι, καὶ ἐν ἄλλοις τρισὶ συστάντες τοῖς πιστοῖς εἰς τὴν δέησιν, οὕτω **δεκτοὶ** ἔστωσαν τῇ τοῦ ἀγαθοῦ κοινωνίᾳ.

12. K82/Βασ. [CC 329]:

Καὶ περὶ τῶν ἐπιорκησάντων, εἰ μὲν ἐκ βίας καὶ ἀνάγκης παρέβησαν τοὺς ὄρκους, κουφοτέροις ὑπόκεινται τοῖς ἐπιτιμίοις, ὥστε μετὰ ἕξ ἔτη εἶναι αὐτοὺς **δεκτούς**· εἰ δὲ ἄνευ ἀνάγκης προδόντες τὴν ἑαυτῶν πίστιν, ἐν δυσὶν ἔτεσι προσκλαύσαντες, καὶ ἐν δυσὶν ἀκροασάμενοι, καὶ ἐν πέντε

ἐν ὑποπτώσει εὐξάμενοι, καὶ ἐν δυσὶν ἄλλοις ἄνευ προσφορᾶς εἰς τὴν κοινωνίαν τῆς προσευχῆς παραδεχθέντες, οὕτω τελευταῖον, ἀξιόλογον δηλαδὴ τὴν μετάνοιαν ἐπιδειξάμενοι, ἀποκατασταθήσονται εἰς τὴν κοινωνίαν τοῦ σώματος τοῦ Χριστοῦ.

13. K6/B' [CC 405]:

[...] Ἐπειτα δέ, καὶ εἴ τινες τῶν ἀπὸ τῆς Ἐκκλησίας ἐπὶ αἰτίαις τισὶ προκατεγνωσμένοι εἶεν καὶ ἀποβεβλημένοι ἢ ἀκοινωνήτοι, εἴτε ἀπὸ κλήρου εἴτε ἀπὸ λαϊκοῦ τάγματος, μηδὲ τούτοις ἐξεῖναι κατηγορεῖν ἐπισκόπου, πρὶν ἂν τὸ οἰκεῖον ἔγκλημα πρότερον ἀποδύσωνται. Ὁμοίως δὲ καὶ τοὺς ὑπὸ κατηγορίαν προλαβοῦσαν ὄντας, μὴ πρότερον εἶναι δεκτοὺς εἰς ἐπισκόπου κατηγορίαν ἢ ἐτέρων κληρικῶν, πρὶν ἂν ἀθώους ἑαυτοὺς τῶν ἐπαχθέντων αὐτοῖς ἀποδείξωσιν ἐγκλημάτων [...]. Εἰ δέ τις καταφρονήσας τῶν κατὰ τὰ προδηλωθέντα δεδογμένων τολμήσειεν ἢ βασιλικὰς ἐνοχλεῖν ἀκοὰς ἢ κοσμικῶν ἀρχόντων δικαστήρια ἢ οἰκουμενικὴν σύνοδον ταράσσειν, πάντας ἀτιμάσας τοὺς τῆς διοικήσεως ἐπισκόπους, τὸν τοιοῦτον τὸ παράπαν εἰς κατηγορίαν μὴ εἶναι δεκτόν, ὥς καθυβρίσαντα τοὺς κανόνας καὶ τὴν ἐκκλησιαστικὴν λυμηνάμενον εὐταξίαν.

Γ'. Κανονικὸ Γλωσσάριο

Ἄδεκτος: Ὁ περιληπτικὸς αὐτὸς ὅρος τῆς Κανονικῆς κειμενικῆς παράδοσης δηλώνει τὸν κληρικὸ ἢ τὸν λαϊκὸ ποὺ δὲν γίνεται δεκτὸς εὐχαριστιακὰ στὴν Ἐκκλησία. Περιλαμβάνει τρεῖς κατηγορίες ἀνθρώπων ποὺ ἔχουν ὑποπέσει σὲ διαβαθμισμένης βαρύτητας κανονικὰ παραπτώματα: α. Εἶναι ὁ ἀφορισμένος ἢ ὁ ἀναθεματισμένος, αὐτὸς δηλαδὴ ποὺ ἔχει ἀποκοπεῖ προσωρινὰ ἢ ὀριστικὰ ἀπὸ τὸ Ἐκκλησιακὸ Σῶμα καὶ συνεπῶς ἀπὸ τὴ μετοχή του στὴ θεία κοινωνία. β. Εἶναι ὁ μετανοῶν πιστὸς ποὺ βρίσκεται σὲ ἕναν ἀπὸ τοὺς τέσσερις ἀναβαθμοὺς τῆς μετάνοιας, ἀνάλογο πρὸς τὴ βαρύτητα τοῦ κανονικοῦ παραπτώματος. Ἀπὸ τὸν βαρύτερο πρὸς τὸν ἐλαφρύτερο προβλεπόμενο ἀναβαθμὸ, οἱ ἀναβαθμοὶ τῆς μετάνοιας εἶναι οἱ ἐξῆς: πρόσκλαυση, ἀκρόαση, ὑπόπτωση, σύσταση. γ. Εἶναι ὁ πιστὸς λαϊκὸς ποὺ ἐπιθυμεῖ νὰ χειροτονηθεῖ, ἀλλὰ ὁ οἰκεῖος ἐπίσκοπος διατηρεῖ ἐπιφυλάξεις γιὰ τὴν ἀξιοσύνη του καὶ τὴν εἰσδοχὴ του στὶς τάξεις τοῦ κλήρου.

Δεκτός: Ὁ κανονικὸς αὐτὸς ὅρος δηλώνει αὐτὸν ποὺ δὲν εἶναι πλέον ἄδεκτος, τὸν πιστὸ δηλαδὴ ἐκεῖνον ποὺ διῆλθε τὸ προσδιορισμένο γιὰ τὴν περίπτωσή του ἐπιβληθὲν κανονικὸ ἐπιτίμιο καὶ ἀποτελεῖ ἐκ νέου μέλος τοῦ Ἐκκλησιακοῦ Σώματος συμμετέχοντα εὐχαριστιακὰ στὴ θεία κοινωνία.

SUMMARY

Canon 12/Apostolic: “unaccepted” or “accepted”? a philological-canonical interpretative attempt

By Angeliki G. Toka, MSc
Aristotle University of Thessaloniki

The text of Apostolic Canon 12 is transmitted in the printed tradition with two variant readings of a single word. The word in question is either *ἄδεκτος* (unaccepted, not to be received) or, according to others, *δεκτός* (accepted, to be received). The two words, *ἄδεκτος* and *δεκτός*, as they constitute a pair of antonyms, cannot simultaneously retain validity within the text, since their meaning –considered within the framework of the canon– necessitates the acceptance of only one of the two alternatives, either that bearing the positive or that bearing the negative sign. Moreover, it is evident, in correlation with Apostolic Canon 13, that the term *ἄδεκτος* designates a state qualitatively distinct from that of the “excommunicated”. The excommunicated person is, by definition, *ἄδεκτος*; the *ἄδεκτος*, however, may or may not be excommunicated.

The *ἄδεκτος* is one who is not received, either because he is excommunicated, or because he is in one of the four “stages of repentance”, or because the local bishop entertains certain reservations concerning his person. Conceptually, the excommunicated person falls within the broader category of the *ἄδεκτος*, constituting a specific hyponym of the superordinate term (or hypernym) *ἄδεκτος*. This hierarchical relationship underscores the semantic distinction between a general state of non-acceptance and a specific canonical *epitimion*.

Conversely, *δεκτός*, in canonical terminology, denotes one who is no longer *ἄδεκτος*; that is, the faithful who has completed the prescribed canonical penance imposed in his case and has once again become a member of the Ecclesial Body, participating eucharistically in Holy Communion.

In conclusion, we consider it most probable that the original text contained the term *δεκτός*, notwithstanding the fact that the majority of editors concur in accepting the reading *ἄδεκτος*.